

Autor: Magdalena Warszowska – Ptak

„Mówić, nie mówić...”, czyli o różnych sposobach komunikacji

Tytuł cyklu WSiP: Historia i społeczeństwo

Przedmiot: Historia i społeczeństwo (klasa IV szkoły podstawowej)

Czas trwania lekcji: 2 x 45 minut

Miejsce: klasa

Dział programowy: Kim jestem – kim będę

Temat: Różne sposoby przekazywania innym informacji o sobie.

Cele:

1. Poznawcze:

- uczeń dostrzega wpływ określonych sytuacji na swoją wypowiedź,
- rozumie znaczenie kultury osobistej,
- rozumie, że informacje o sobie przekazuje w różny sposób,
- rozumie, na czym polega komunikacja werbalna i niewerbalna.

2. Wychowawcze:

- uczeń dba o swój wizerunek,
- współpracuje z nauczycielem i kolegami,
- dba o estetykę wykonywanej notatki.

3. Praktyczne:

- uczeń traktuje ton, treść, gestykulację i mimikę jako części składowe wypowiedzi,
- wie, że jego zachowanie świadczy o jego kulturze osobistej,
- uczeń dba o estetykę swoich wypowiedzi i koryguje niewłaściwe zachowania,
- realizacja standardów wymagań dla uczniów kończących szóstą klasę szkoły podstawowej – rozumowanie.

Pojęcia kluczowe:

- mimika,
- komunikacja werbalna,
- komunikacja niewerbalna,
- gestykulacja,
- intonacja,
- kultura osobista.

Pomoce dydaktyczne:

- kartki,
- kredki,
- pisaki,
- kartoniki z nazwami stanów emocjonalnych (złość, smutek, przygnębienie, podniecenie, radość, żal itp.),
- tablica,
- plansze z osobami, których postaw i mimika wyraża określone uczucia.

Metody:

- rozmowa nauczająca,
- elementy dramy,
- rysunki,
- opowiadanie.

Jednym z podstawowych założeń przedmiotu historia i społeczeństwo jest uświadomienia dzieciom faktu, że są częścią społeczeństwa i „trybikiem” w tworzącej się każdego dnia historii. Oprócz tematów i zagadnień historycznych, na lekcjach tego przedmiotu porusza się szereg zagadnień społecznych, które pozwalają uczniom na rozwijanie naturalnej ciekawości poznawczej dziecka. Ponieważ przedmiot ten integruje wiedzę z wielu różnorodnych przedmiotów, bardzo korzystne wydaje się przeprowadzenie tych lekcji w korelacji z innymi przedmiotami. Warto przeprowadzić niektóre z zajęć w korelacji z lekcją plastyki, jako, że rysunki bywają w przypadku czwartoklasistów niezwykle ważną formą wypowiedzi. Przy okazji tej lekcji warto zrealizować ścieżkę edukacyjną – wychowanie do życia w społeczeństwie, której głównymi treściami jest kultura osobista i jej wpływ na kształtowanie osobistego wizerunku ucznia.

Przebieg lekcji pierwszej:

1. Faza wstępna (5 – 10 minut).

Nauczyciel zapoznaje uczniów z tematem lekcji, streszczając opowiadanie z podręcznika (s. 24 – 27). Szczególny nacisk kładzie na odczucia głównych bohaterów opowiadania. Zaznacza, że ta sama wiadomość można przekazać w różnoraki sposób. Podaje przykład, zwracając się do jednego z uczniów z tym samym pytaniem, ale używając wielokrotnie różnej intonacji głosu. Po tym ćwiczeniu uczniowie powinni rozpoznać, kiedy nauczyciel:

- był zły,
- był smutny,
- był radosny.

2. Faza główna (20 – 25 minut).

Ćwiczenie to jest wstępem do poznania nowego słownictwa – **komunikowanie werbalne** i **komunikowanie niewerbalne**. Uczniowie odpowiadają skąd wiedzieli o odczuciach nauczyciela. Nauczyciel wyjaśnia znaczenie **intonacji** głosu, **gestykulacji** i **mimiki twarzy** w komunikacji międzyludzkiej, zapisując jednocześnie nowe słownictwo na tablicy w formie krótkiej notatki, którą uczniowie przepisują do zeszytów. W kolejnym ćwiczeniu wybrani uczniowie losują karteczkę z nazwą stanu emocjonalnego, który mają zaprezentować, używając komunikacji niewerbalnej (załącznik nr 2). Reszta klasy stara się odczytać uczucia swoich kolegów.

Następnie nauczyciel odczytuje fragment książki L.M. Montgomery „Ania z Zielonego Wzgórza”. Klasa wskazuje na złe zachowanie głównej bohaterki i stara się podpowiedzieć właściwe rozwiązanie konfliktu (realizacja ścieżki edukacyjnej - wychowanie do życia w społeczeństwie – poznajemy znaczenie słów **kultura osobista**). Uczniowie powinni podać przykłady braku kultury osobistej na przykładach zaczerpniętych z najbliższego otoczenia (szkoła, plac zabaw, ulica itp.)

3. Faza końcowa (5 -10 minut).

Wybrany uczeń dokonuje podsumowania lekcji. Praca domowa – korzystając z wiadomości zaczerpniętych na lekcji uczniowie mają wyjaśnić jak rozumieją powiedzenie „Nie szata zdoła człowieka, lecz człowiek szatę”

Przebieg lekcji drugiej:

1. Faza wstępna (5 – 10 minut).

Przypomnienie wiadomości poprzedniej lekcji poprzez odpytanie uczniów i kontrolę zadania domowego. Wspólne wyjaśnienie powiedzenia „Nie szata zdobi człowieka, lecz człowiek szatę”. Nauczyciel pokazuje plansze z osobami, których twarze bądź postawa wyrażają określone uczucia (załącznik nr 2). Uczniowie starają się powiedzieć, co osoby przedstawione na planszach mogłyby nam przekazać.

2. Faza główna (20 – 25 minut).

Uczniowie na kartkach mają narysować twarze dzieci, które wyrażają uczucia poznane na poprzedniej lekcji. Jednocześnie na odwrocie kartki, mają napisać, w jakich sytuacjach towarzyszy im wybrane przez nich uczucie i w jaki sposób się przejawia.

3. Faza końcowa (5 -10 minut).

Podsumowanie pracy samodzielnej – uczniowie przedstawiają swoje prace. Starają się powiedzieć, w jaki sposób walczyć z przejawami negatywnych uczuć np. złości, żalu, smutku. Praca domowa – krótka praca pisemna, „W jaki sposób radzę sobie, gdy jestem zły?”

Lekcje te oprócz poznania nowego słownictwa, mają na celu poznanie przez ucznia wielu uczuć, jakie towarzyszą nam każdego dnia. Mają pomóc w odróżnianiu dobra od zła, zachowań pozytywnych od negatywnych, a przede wszystkim rozwijać jedną z podstawowych zdolności w życiu każdego człowieka – komunikowania się, a także uczyć kultury wypowiedzi.

W przygotowaniu się do lekcji nauczyciel wykorzystał następującą bibliografię:

Brycki B. - *Jak rozumieć komunikację?*, „Wszystko dla szkoły”, 1, 2001.

Bulanda – Frączkiewicz R. - *Komunikacja i jej rodzaje*, „Poradnik bibliotekarza”, 3, 2004.

Kostka M. - *Elementy językoznawstwa w komunikacji interpersonalnej*, „Wszystko dla szkoły”, 11, 2000.

Kostka M. - *Funkcje i znaczenie komunikacji niewerbalnej w procesie edukacji*, „Wszystko dla szkoły”, 9, 2000.

Kostka M. - *Rola komunikacji w procesie nauczania – podstawowe pojęcia*, „Wszystko dla szkoły”, 7 – 8, 2000.

Montgomery M.L. - *Ania z Zielonego Wzgórza*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1990, s. 68 – 69.

Świderka I. - *Komunikacja interpersonalna*, „Biblioteka w szkole”, 1, 2002.

Ziemichód – Kornacka R. - *Kłopoty z komunikacją – który stopień zagrożenia?*, „Nowa szkoła”, 3, 2001.

Załącznik

Złość	Rozpacz	Smutek
Podniecenie	Gniew	Żal
Przygnębienie	Radość	Znudzenie